

Chef Spoedeisende Psychiatrie Amsterdam: 'Incidenten met verwarden zijn óók het probleem van de politie'

Tekst: Wouter Laumans en Paul Vugts

Ook Jeroen Zoeteman van de Spoedeisende Psychiatrie Amsterdam is geschokt door de vele heftige incidenten met verwarde personen deze zomer. Veel betrokkenen waren 'nooit eerder gezien' bij de geestelijke gezondheidszorg. 'Ik wil oplossingen zoeken sámen met de politie. Wij moeten vooral van elkaar leren'.

Burgemeester Femke Halsema en de Amsterdamse politiechef Frank Paauw vertelden vorige week zaterdag in Het Parool een akelig gevoel te hebben over het grove geweld door verwarden deze zomer. Halsema stelde vast dat óók verwarde personen die al lang in beeld zijn, 'door het net kunnen vallen' van het complexe zorgstelsel. Paauw ziet zijn agenten met hun vuurwapen of taser 'tegenover de verkeerde staan'.

In een reactie hierop hamert Jeroen Zoeteman, directeur behandelen van de Spoedeisende Psychiatrie Amsterdam, erop dat de geestelijke gezondheidszorg zij aan zij met de politie zal moeten werken, zeker ook rond de heftigste incidenten.

Gezamenlijk probleem

“We moeten dit uitdrukkelijk zien als ons gezamenlijke probleem, dus óók dat van de politie,” zegt Zoeteman. “Als iemand een mes trekt of zijn huis kort en klein slaat, en men denkt dat ik als psychiater mijn Toyota Aygo voor de deur parkeer en even naar binnen stap om het op te lossen, kan ik dat nooit waarmaken.”

In de afgelopen 13 jaar bleef het aantal crises waardoor acute dwangopnames nodig waren, per Amsterdammer ongeveer gelijk, toont Zoeteman in enkele tabellen. Het overkomt jaarlijks ongeveer 1 op de 1000 Amsterdammers. Je kunt aan de hand van die cijfers dus niet zeggen dat meer verwarde personen de straten onveilig maken. Wél was een fors aantal daders van plotseling grof geweld níét bekend bij de geestelijke gezondheidszorg.

De gemeente en de politie tellen 8000 tot 10.000 incidenten met verwarde personen per jaar, een beangstigende stijging ten opzichte van het verleden, maar Zoeteman nuanceert dat beeld.

Vergaarbak van meldingen

“Dat zijn niet 8000 tot 10.000 gevaarlijke mensen die met messen zwaaien. De bedoelde zaken die onder de code E33 in de politiesystemen staan weggeschreven, zijn een vergaarbak van meldingen. Heel vaag,” zegt Zoeteman. “Het vliegt van iemand die over suïcide spreekt naar burens met overlast. Maar een klein percentage heeft psychische noodhulp nodig. In die gevallen hebben we het heel goed geregeld hier in Amsterdam, durf ik te zeggen.”

Als geen sprake is van een misdrijf, kan de politie zo nodig ‘heel laagdrempelig’ een ambulance bellen die een verwarde naar de spoedeisende psychiatrische onderzoeksruimte (SPOR) aan de Eerste Constantijn Huygensstraat brengt – of als die vol is naar de eerste hulp van een ziekenhuis. “Het is echt niet meer zoals ruim tien jaar geleden, toen die mensen eerst naar het politiebureau moesten.”

Vanwege het medisch beroepsgeheim mag Zoeteman niet op specifieke cases ingaan. “Maar wij waren óók geschokt door de heftige incidenten deze zomer. Niet zo zeer omdat we wat verkeerd hebben gedaan, maar omdat we ons afvragen wat hier aan de hand is.”

Psycholance

Veel betrokkenen bij incidenten waren ‘nooit eerder gezien’. “Zo’n beetje de helft was bekend bij een zorginstelling in de stad, maar dat waren geen mensen die op een wachtlijst stonden voor een opname. Het is niet zo dat door een tekort aan bedden erkend gevaarlijke mensen op straat liepen,” zegt Zoeteman. “Als mensen gevaarlijk zijn door een psychiatrische ziekte en wij weten daarvan, pakken wij echt onze rol, desnoods door ze verplicht op te nemen. Veel incidenten kun je domweg niet zien aankomen als je die mensen niet kent.”

In de acute psychiatrische zorg is veel verbeterd, zegt Zoeteman. De 'psycholance', een ambulance met een psychiatrisch verpleegkundige, is doorontwikkeld. "Dat ding was ongelofelijk succesvol door veel minder dwang, zonder politie, en het aantal incidenten nam niet toe," zegt Zoeteman. "Maar: het was maar één auto, dus je greep vaak mis. 's Nachts reed ie niet. Anderzijds stond ie stil als er geen psychiatrie was."

"Nu rijden op de psycholance 2.0 ambulanceverpleegkundigen die zijn getraind door de psychiatrie. Nu rijdt ie 24/7 en soms rijden er meerdere tegelijkertijd. De politie vervoert in Amsterdam geen verwarde mensen meer."

Helaas niet in één auto

Ook de psycholance 2.0 zal niet als eerste ter plekke te zijn. "De politie is veel sneller. De politie wil helaas niet met ons in één auto rijden, wat ik graag zou willen. Het is misschien niet efficiënt, maar wel beter. Je zou een cultuur van gezamenlijkheid creëren en kunt mensen veel beter ter plekke beoordelen, maar dat komt er niet door."

Veel verwarde personen zijn na kort contact met de crisispsychiatrie, en door medicatie, snel weer rustig en kunnen naar huis. Anderen zijn psychotisch doordat ze zich hebben volgegooid met drank en drugs. Soms hebben ze helemaal niemand in de stad en zijn ze getraumatiseerd. Vaak is een combinatie van straf en zorg nodig.

"Degenen die veel te veel middelen gebruiken, kunnen er vreselijk aan toe zijn, maar na 24 uur kunnen ze zich weer netjes voorstellen," zegt Zoeteman. "We hebben door de globalisering en de verharde maatschappij meer verloederde zielen in de stad, maar dat wil niet zeggen dat we veel meer mensen gedwongen moeten opnemen. Verplichte zorg moet een doel hebben."

Voornamelijk verbeteringen

Er is een forse groep verslaafden in de stad die niet gemotiveerd is af te kicken. "Als ze zich bijna letterlijk naar buiten vechten en na de opname, wilsbekwaam, direct naar de slijter of dealer lopen, is het een ethisch dilemma wat je moet doen. Er zijn weinig psychiaters die dwangbehandeling zullen aanbevelen, omdat dat geen doel treft."

Zo hou je verwarden op straat.

Al met al ziet Zoeteman voornamelijk verbeteringen in het zoeken naar dwarsverbanden tussen de zorg en degenen die over de veiligheid gaan. "Niet weer een nieuw loket of telefoonnummer alsjeblieft. We hebben al een woud. Samenwerken. Iedereen zegt snel: ik doe dit dingetje, ik dat, maar ik wil dat we gestimuleerd worden ook over andermans domein iets te weten en verbinding te maken," zegt Zoeteman. "Ik geloof in dat ene autootje en in gezamenlijk, persoonsgericht optreden. Dat ontbreekt soms te veel. De grootte van het mes zou niet onze inzet moeten bepalen. Train samen. Soms moet je weinig geweld gebruiken, maar iemand gewoon snel sederen, met medicatie rustig krijgen. Dan gaat het snel weer beter en gebeuren geen ongelukken."